

Ο άλλος Φώτης, ένας Μακεδόνας Ρομπέν των Δασών

Ο Ν. Μπακόλας μιλάει για το νέο μυθιστόρημά του

Η περίπτωση του Νίκου Μπακόλα είναι ιδιαίτερα στη νεότερη ελληνική πεζογραφία. Η διαδρομή του ακολουθεί τα τελευταία 30 τουλάχιστον χρόνια μία ήρεμη, συνεπή πορεία ανίχνευσης ενός συλλογικού υποσυνείδητου μέσα από τις ατομικές περιπέτειες των ηρώων του που διατρέχουν τον βορειοελλαδικό, κυρίως, χώρο. Το στοιχείο της εντοπιότητας (που αναδεικνύει τη Μακεδονία σε μία ιμπρεσιονιστική τοιχογραφία) μετριάζεται από την υπαρξιακή αγωνία και την ανθρωπιστική πίστη, που συχνά ανατρέπει την κοινώς αποδεκτή άποψη περί καλού και κακού. Ο Νίκος Μπακόλας, με βαθιές ρίζες στον κόσμο της δημοσιογραφίας και του θεάτρου (υπήρξε για πολλά χρόνια καλλιτεχνικός διευθυντής του ΚΘΒΕ), επανήλθε αυτό το φθινόπωρο με έ-

να νέο μυθιστόρημα που με το θέμα του (το ξεχασμένο, «καθεστώς» των ληστών που δρούσαν στα βουνά) μοιάζει να προχωράει τον προβληματισμό του γύρω από τη σχέση ιστορίας, μνήμης και ατομικής δράσης, ο νέο μυθιστόρημα, που έρχεται μετά την τιμημένη με Κρατικό Βραβείο «Ατέλειωτη γραφή του αίματος» και λίγα χρόνια μετά την «Καταπάτηση» (1990) με την οποία ολοκληρώθηκε η άτυπη τετραλογία για την πόλη της Θεσσαλονίκης τα τελευταία 100 χρόνια (με κορυφή την πασίγνωστη «Μεγάλη Πλατεία»), ανασταίνει ένα υπαρκτό πρόσωπο. Αυτό το πρόσωπο, που κρύβεται πίσω από το μυθοπλαστικό όνομα «Φώτης», είναι ο ήρωας του «Μπέσα για μπέσα ή ο άλλος Φώτης» (εκδόσεις «Κέδρος»). Ήταν ένας λήσταρχος που δρούσε στα Πιέρια, στον Ολυμπο και στην ενδοχώρα της Δυ-

τικής Μακεδονίας ανάμεσα στο 1920 και το 1925.

«Από μικρός άκουγα αφηγήσεις, κυρίως από τον πατέρα μου, γι' αυτόν τον λήσταρχο. Εγώ τον είπα Φώτη», λέει στην «Κ» ο Νίκος Μπακόλας. «Εχω αλλάξει όλα τα ονόματα, όχι μόνο των συντρόφων του αλλά και των αντιπάλων του. Δεν πρόκειται όμως για πιστή εξιστόρηση, αλλά για ένα πραγματικό μυθιστόρημα. Εχω βάλει πολλά φανταστικά και μεταφυσικά στοιχεία γύρω από τη δράση αυτού του ανθρώπου». Με καταγωγή την παλιά, εικονογραφημένη φυλλάδα και το δημοφιλές ως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ληστρικό μυθιστόρημα, το νέο βιβλίο του Ν. Μπακόλα επιχειρεί να εμβαθύνει στην ψυχολογία του ήρωα. Δεν υπάρχει άσπρο και μαύρο. «Ο ήρωάς μου ήταν από τη μία ένας ληστής, ένας απαγωγέας που έκανε παράτολμα πράγ-

ματα και από την άλλη βοηθούσε φτωχούς ανθρώπους, κάποιες κοπέλες να παντρευτούν, ένα σχολείο ή μία εκκλησία να επισκευαστεί. Με την εξουσία ερχόταν πάντα σε σύγκρουση. Είχε γίνει φόβητρο και θρύλος και η δράση του είχε περάσει σε δημοτικά άσματα. Θα έλεγα ότι, τηρουμένων των αναλογιών, ήταν ένα είδος Ρομπέν των Δασών».

Γι' αυτόν τον Μακεδόνα Ρομπέν θρυλήθηκαν πολλές ιστορίες. «Η μνήμη εκείνης

της εποχής είναι ακόμη έντονη στους μεγαλύτερους. Πήγα στην περιοχή του και μίλησα μ' ανθρώπους. Θυμάμαι παιδί στη δεκαετία του '30, όταν πηγαίναμε στα μέρη του "Φώτη", ένας γέρος μυλωνάς μας έλεγε ότι πριν από δέκα χρόνια (σ.σ. 1920) κατέβαιναν ακόμα ληστές. Στα χρόνια του Βενιζέλου εξοντώθηκε το μεγαλύτερο μέρος των ληστών και επί Μεταξά απαγορεύτηκαν ακόμη και οι λαϊκές φυλλάδες. Τέτοια ήταν η επιρροή τους». Ο «Φώτης»

σκοτώθηκε στα 30 του σε μία σύγκρουση στον Ολυμπο. Έχουν διασωθεί φωτογραφίες του. Ήταν ένας περιεργός τύπος: «Κατέβαινε στην Αθήνα, ντυνόταν δανδής και γυρνούσε στα σαλόνια. Ζούσε λάθρα. Δεν ήταν απλώς ληστής. Κάπου είχε υπογράψει στα γαλλικά».

Η ληστεία, μας λέει ο Νίκος Μπακόλας, ήταν ένα ευρύτατο φαινόμενο που ακολουθούσε τις εθνικές και κοινωνικές αναταραχές. Στη Νότια Ελλάδα εμφανίστηκε μετά την απελευθέρωση και

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μεγάλη έκδοση της εφημερίδας "Ελευθερία"

23 ΣΕΠ. 1998

Μπέσα για μπέσα

ή Ο άλλος Φώτης

Νίκος Μπακόλας

Ο Νίκος Μπακόλας ανασταίνει στο νέο του μυθιστόρημα τον ξεχασμένο κόσμο των ληστών που δρούσαν στα βουνά της Μακεδονίας.

στη Μακεδονία μετά τους Βαλκανικούς. Οι ληστές ήταν κυρίως άνθρωποι του βουνού, μικροτσελιγκάδες και τσομπάνηδες που μετά κάποια σύγκρουση με την πολιτοφυλακή έπαιρναν τα βουνά. «Πιστεύω ότι οι τελευταίοι ληστές υπήρξαν ως την εποχή του Αρη Βελουχιώτη», λέει ο Νίκος Μπακόλας και χαμογελάει χωρίς να φανερώσει την ταυτότητα του «Φώτη»: «Δεν λέω το επώνυμο. Όσοι τον θυμούνται θα το καταλάβουν».

ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ